

Husákovo gestapo

V létě bývá Praha plná zahraničních turistů a nebylo by tomu pravděpodobně jinak ani v srpnu 1969. Třetí srpnový týden začal pro obdivovatele staré Prahy zvláště příznivě – slunce zůstalo ukryto za hustými mraky a pobyt v ulicích byl příjemný. Navzdory tomu mnoho zahraničních turistů do Prahy nepřijelo. Ne snad proto, že by přijet nechtěli, ale do Československa se přes hranice nedostali. Blížilo se prvé výročí invaze vojsk Varšavské dohody a násilné potlačení Pražského jara. Očekávalo se, že v Praze budou demonstrace, a tak vláda dělala všechno možné i nemožné, aby očitých svědků protirežimních demonstrací bylo co nejméně.

Mezi lidmi kolovaly letáky již několik týdnů před výročím „*Dne hanby*“ (tak se 21. srpnu tehdy říkalo). Letáky se rozmnožovaly běžnými psacími stroji na tenkém, průklepovém papíře. Vyzývaly občany, aby se v tento den oblékli do tmavého a přišli na demonstraci. Přesně v pravé poledne měly všechny automobily zastavit a začít troubit, lidé měli hlasitě protestovat.

Pracoval jsem na Malé Straně v Letenské ulici, což bylo jen pár kroků od Staroměstského náměstí a odtud jen skok na Václavské náměstí. Přístup na Václavské náměstí byl ten den plně pod kontrolou příslušníků SNB a nebylo snadné se tam dostat. Kontrolovali osobní doklady a docházelo i k zadržení osob a předvádění k výslechu. Přesto jsem se tam vypravil. Zvítězila nejen zvědavost, ale především snaha „*být u toho*“ a zažít tu atmosféru na vlastní oči.

Přeběhl jsem Mánesův most a zamířil přes Palachovo náměstí Kaprovou ulicí na Staroměstské náměstí. Bylo poloprázdné. Došel jsem ke Staroměstské radnici a přibližně v místech, kde stálo popraviště dvaceti sedmi českých pánů, jsem se na chvíli zastavil, protože na mě lehce zavanul zvláštní čpavý zápach. Pak jsem pokračoval dál pod protilehlým podloubím do Melantrichovy ulice. Tam čpavý zápach zesílil a doprovázelo ho lehké pálení v očích. Připomínalo to známý pocit při krájení cibule. Slzy se mi draly do očí a já je musel na chvíli zavřít, aby se palčivý pocit zmírnil. Napadlo mě, že by to mohl být slzný plyn. Neměl jsem s ním sice pražádné zkušenosti, ale usoudil jsem, že by tak nějak mohl působit. Po chvíli jsem si na lehké pálení v očích už zvykl, a tak jsem pokračoval Melantrichovou ulicí dál. Na jejím konci, kde ústila do Rytířské, stál velký shluk lidí. Došel jsem až k němu a snažil jsem se z boku kolem domu protlačit dopředu, abych zjistil, co se tam děje.

Ústí Melantrichovy ulice uzavíral kordón příslušníků Lidových milicí v modrých uniformách. Stáli těsně vedle sebe, na hlavách měli vojenské přilby a v rukou drželi samopaly s nasazenými bodáky namířenými proti davu. Ozbrojenou jednotku milicionářů tvořili starší muži kolem padesátky.

„*Že se nestydíte, dědci pitomí, proti vlastním lidem, Češi proti Čechům, dělníci proti dělníkům,*“ vykřikl kdosi z davu.

„*To nejsou žádní dělníci, jsou to hajzli bezpáteřní. Copak by tohle mohl udělat normální slušnej člověk? Lidová milice – ozbrojená složka lidu s bodáky proti lidem!*“

„*Je to přece ozbrojená složka komunistické strany. Takovou ozbrojenou složku měli i nacisti!*“

- 1 Místo, kde stáli milicionáři se samopaly s nasazenými bajonety.
- 2 Místo, kam jsem se přesunul po zákroku a odkud jsem pozoroval příslušníka SNB.

„Chlapi, copak to vážně nechápete, že tu stojíte proti obyčejným lidem a bráníte par-taj, které nikdy nešlo o lidi, ale jen o moc a o prachy!“

„Za mizerný prachy zrazují národ, Jidášové – že jim není trochu hanba!“ Z davu vy-létla hrst drobných mincí a s cinkotem dopadla na ocelové přilby milicionářů. Ozval se smích.

„Nenadávejte jim,“ začal kdosi smířlivěji. „Vždyť to jsou ubožáci, měli bychom je li-tovat. Do smrti nezapomenou na tenhle obraz – jak s namířenou zbraní tady stojí proti vlastním synům a vnukům. Tohle v alkoholu neutopí, bude je to pronásledovat po celý život, ve snech, i na smrtelné posteli.“

„Nedělej si iluze, kamaráde, ti nemají špetku svědomí. Jednou je za to jistě vyzna-menají a oni se tím budou chlubit.“

Situace byla stále napjatější. Výkřiky z davu vyváděly milicionáře z míry. Na jejich čelech pod ocelovými přilbami se začaly objevovat praménky potu, nervózně jim drkotaly zuby a těkaly oči.

Vyhoupł jsem se na parapet výkladu, abych viděl, co se děje v Rytířské ulici. Za zády milicionářů se formovala zvláštní jednotka. Tvořili ji mladí muži v zelených unifor-mách, bílých přilbách, s dlouhými bílými pendreký. Bylo to zřejmě zvláštní komando vycvičené k zásahům proti demonstrantům. Seskočil jsem s parapetu a dal se na ústup směrem k Havelské ulici. Na rohu jsem se zastavil a čekal, co se bude dít.

Po chvíli se kordón milicionářů rozestoupil a zvláštní komando v bílých přilbách s bílými pendreky vyrazilo z Rytířské ulice vpřed. Dav se dal na úprk směrem ke Staroměstskému náměstí. Přitiskl jsem se ke zdi domu na rohu Havelské ulice a sledoval zákrok. Klusající útvar pronásledoval prchající dav, až ho zahnal na konec Melantrichovy ulice. Pak se zvolna začal vracet. Snažil jsem se ukrýt v domě na rohu Havelské ulice, abych nebyl spatřen. Rozběhl jsem se k nejbližším dveřím a vzal za kliku. Dveře naštěstí povolily. V pološeru chodby stálo několik lidí, na schodišti seděla mladá žena s hlavou ve dlaních. Tiše jsem pozdravil. Stáli jsme několik minut beze slov, jen z ulice pronikal tlumený hovor a smích kolem procházejících příslušníků „*zvláštního útvaru*“.

Asi po deseti minutách jsem vyšel opět z domu a nahlédl do Melantrichovy ulice. Kordón milicionářů, který uzavíral vstup do Rytířské, byl už zase na místě. Vrátil jsem se zpět a prošel uličkou kolem kostela sv. Havla na okraj Rytířské, který nebyl uzavřen. Bylo odtud dobře vidět, jak se zprava od Uhelného trhu blíží větší skupina demonstrantů. Uprostřed ulice, pár kroků ode mne, stál příslušník bezpečnosti.

„*Tak oni nedají pokoj, svine,*“ zahučel polohlasně. Pak vyjmul granát se slzným plynem a připravoval ho na odhození. Demonstranti se zvolna blížili k ulici Na Můstku. Chovali se klidně, nic nekřičeli, šli pomalu v sevřené řadě.

„*Svine,*“ procedil znovu zlostně. Pak se rozběhl a bez jakékoliv výstrahy hodil před kráčeující demonstranty granát se slzným plynem.

Účinek se projevil okamžitě. Dav se zastavil, lidé byli zcela ochromeni, začali si zakrývat pálicí oči a pokoušeli se dostat z okruhu působení plynu. Většina z nich byla natolik dezorientována, že zůstala stát na místě a ani nepostřehla, že už se připravuje k útoku zvláštní útvar v bílých přilbách.

Příslušníci zvláštního komanda měli tentokrát jednoduchou práci. Nemuseli příliš spěchat. Postupovali vpřed pochodovým krokem a jen výhruzně mávali dlouhými bílými pendreky. Demonstranti se dali zběsile na útěk.

Bylo mi jasné, že tudy neprojdou, tak jsem chtěl uzavřený střed města obejít. Vrátil jsem se zpět a přes Malé náměstí, Jilskou a ulici Na Perštýně jsem došel až na Národní třídu a odtud jsem se vydal směrem k Jungmannovu náměstí. Před Jungmannovou ulicí stáli příslušníci zvláštních jednotek v bílých přilbách, a tak jsem se rozhodl, že raději projdu do ulice pasáží. Tak se také stalo. Jenže Jungmannova ulice byla v dolní části zaplněna davem lidí.

Chtěl jsem se protlačit dopředu, ale sotva jsem ušel pár metrů, začala trestná výprava „*bílých přileb*“. Tentokrát jsem se ocitl v davu pronásledovaných. Ke vši smůle do mě ještě někdo zezadu vrazil a já upadl na zem. I když jsem ihned vstal a dal se na úprk, ztratil jsem pár desítek metrů a zůstal na konci peletonu, kde padaly rány pendrekem.

„*Tak to je konec, Milane*“ zaznělo vedle mě. „*Definitivní konec pohádky o spravedlivém společenském řádu.*“ Bývalý spolužák z vysoké školy Josef Brožek, původně dělník, později ministerský úředník, donedávna přesvědčený komunista. Běžel se mnou někde v prchajícím houfu. „*Tohle lidi komunistům už nikdy neodpustí!*“

Jeden starší muž měl zkrvavělý obličej a na zádech dlouhou krvavou ránu, která prosakovala bílou košilí. Byl zcela otřesen, opíral se o zeď a chvílemi se zdálo, že se o něj pokouší mdloba. Lidé kolem něho se zvolna vzpamatovávali z šoku a začali nadávat.

„Co jsme udělali? Jak si vůbec mohou dovolit nás takhle mlátit?“
„Jsme snad zločinci nebo dobytek? Chovají se jako gestapáci!“
A dav se vzdorovitě otočil ke svým pronásledovatelům a začal skandovat:
„Husákovo gestapo! Husákovo gestapo!“

3 Místo, kde jsem stál v době, kdy komando „bílých přileb“ zaútočilo na dav.

